

Åbningsdebat på baggrund af åbningstale af Formanden for Naalakkersuisut.
(Formand for Naalakkersuisut)

Så står vi her endelig. Der er næsten gået et halvt år siden valget til Inatsisartut, og det her er den første rigtige samling i det nye Inatsisartut og med det nye Naalakkersuisut. Jeg håber, at vi vil få et godt og tillidsskabende samarbejde, der kan være med til at skabe udvikling og fremgang i hele landet.

Desværre er jeg ikke specielt optimistisk. Vi ser et Naalakkersuisut, der allerede er gennemsyret af intern splid. Vi ser et Naalakkersuisut, der famler rundt og som groft sagt endnu ikke har tænkt en eneste visionær tanke. Tværtimod faktisk. De få markante beslutninger, som Naalakkersuisut indtil nu har truffet gør vores land fattigere og ødelægger oplagte muligheder for at skabe økonomisk fremgang.

Dertil kommer, at Naalakkersuisut udviser en sjælden grad af lukkethed. Vi har set eksempler på medlemmer af Naalakkersuisut, der slet ikke vil tale med pressen og det er også sådan, at der i bunden af rigtig mange artikler står "Naalakkersuisut har ikke ønsket at kommentere artiklen" eller "Det har ikke været muligt at få en kommentar fra Naalakkersuisut".

Jeg håber, at det, at vi nu er samlet vil gøre alle klogere på, hvad det egentlig er Naalakkersuisut vil. Hvad vil man bruge sin magt til? Hvad er det egentlig for et land og et samfund, man ønsker at skabe? Selv er jeg ikke i tvivl om, hvad det er for et land og et samfund, som jeg gerne vil være med til at skabe.

Jeg ønsker at leve i et land, hvor fokus er på personlig frihed og personligt ansvar. Et land, der hylder det frie initiativ og som gør det enkelt for iværksættere at komme i gang med deres idéer. Et land, hvor borgere og virksomheder får lov at beholde flere af de penge, de selv tjener, så de kan investere og udvikle sig. Og et land, hvor det er naturligt at have lyst til at uddanne sig og dermed bidrage til en konstant udvikling henimod en selv bærende økonomi.

Men jeg ønsker også at leve i et land, der tager sig godt af de svageste. Et land, hvor handicappede føler sig inkluderet, har adgang til handicapvenlige jobs og let adgang til at bevæge sig rundt. Et land, hvor vi er taknemmelige for de ældres indsats og sikrer dem en ordentlig alderdom. Et land, hvor ingen børn skal være bange for at blive udsat for et overgreb. Og et land, hvor vi har et effektivt og ordentligt sundhedsvæsen med fokus på pleje og omsorg.

For at kunne opnå disse ting, så er vi nødt til at have en plan. Vi er nødt til at gøre noget.

Først og fremmest skal vi tjene flere penge. Det kræver, at vi tør træffe modige beslutninger. At vi tør

investere. De nye lufthavne er et godt eksempel. De koster mange penge at anlægge, men de vil hurtigt blive en god forretning, da de giver store muligheder for at udvikle turismeerhvervet. Et andet eksempel er minedrift. Vi er nødt til at turde satse helhjertet på denne industri. Det giver arbejdspladser og store indtægter til landet. Og igen; vi åbner naturligvis ikke en mine, der er til fare for miljø og folkesundhed.

Vi skal i denne forbindelse huske på, at vi kan høste en dobbelt gevinst ved at skabe ekstra arbejdspladser i turismeerhvervet og i mineindustrien. Det vil ikke blot højne levestandarden for den enkelte – det vil også betyde, at landet får færre udgifter til sociale ydelser.

Investeringerne vil betyde, at vi får flere penge til at forbedre folkeskolen. Flere penge til at skabe bedre forhold for ældre og handicappede. Flere penge til at bekæmpe omsorgssvigt af børn. Og flere penge til at sikre, at både virksomheder og borgere kan beholde flere af deres egne penge ved at sænke skatter og afgifter.

En sådan tilgang til tingene vil efter min og Demokraatits mening betyde, at vi bevæger os i den rigtige retning både i forhold til at skabe en bedre og rigere hverdag for den enkelte og hvad angår drømmen om en dag at kunne leve i et politisk selvstændigt Grønland.

Desværre ser jeg alvorlige tegn på, at det nye Naalakkersuisut går i en anden retning. En retning, der trækker os længere væk fra at give den enkelte en bedre hverdag, længere væk fra økonomisk selvårenhed og længere væk fra politisk selvstændighed.

Tillad mig at komme med nogle hurtige eksempler.

1. Naalakkersuisut har besluttet, at man ikke længere vil have olieeftersforskning. Dette til trods for, at olieindustrien fortsat er en milliardindustri, og at civiliserede lande om Danmark og Norge fortsætter med sin olieproduktion i mange år fremover, og kommer til at tjene masser af penge på det. Læg dertil mindre civiliserede lande som Saudi Arabien og Qatar, der ligeledes kommer til at tjene styrtende med penge på olieproduktion. Jeg er med på, at olie ikke er klimavenligt, men hvorfor er det lige, at det kun er os i Grønland, der ikke skal producere olie? Mon ikke vi kunne tilbyde bedre arbejdsforhold, bedre lønninger og menneskerettigheder end man for eksempel gør i Saudi Arabien? Jeg mener, at Naalakkersuisut sætter en god indtjeningsmulighed over styr ved at droppe olieeftersforskning og olieproduktion. Og beslutningen betyder uden for enhver tvivl, at udsigterne til økonomisk selvårenhed og politisk selvstændighed er skubbet længere ud i fremtiden.

2. Naalakkersuisut fremsætter på denne samling et forslag om at indføre nultolerance over for uran. Det er ingen overraskelse, da det var et klart løfte under valgkampen. Men det betyder, at Grønland bliver et mere usikkert land at investere i, da det viser, at der ikke skal mere til end et valg for, at forudsætningerne for efterforskning og udvinding kan ændre sig i negativ retning for selskaber og investorer. Dette vil alt andet lige betyde, at investorer kigger andre steder hen, når de skal beslutte sig for, hvor de vil investere deres penge. Dette er til skade for den spirende råstofindustri herhjemme. Også denne beslutning betyder uden

for enhver tvivl, at udsigterne til økonomisk selvårenhed og politisk selvstændighed er skubbet længere ud i fremtiden.

Dette var blot to eksempler. Og konklusionen er allerede nu helt klar; Den tilgang til økonomisk politik og økonomisk vækst som fremføres af partierne i Naalakkersuisut - IA og Naleraq - betyder, at politisk selvstændighed er en umulighed. Det er derfor tomme og indholdsløse ord, der kommer ud af munden fra politikere fra disse partier hver eneste gang, de nævner noget som helst om politisk selvstændighed.

Jeg får faktisk helt lyst til at lykønske støttepartiet Atassut, da dette partis erklærede mål jo er at undgå selvstændighed og blive i et Rigsfællesskab. Tillykke til Atassut – IA og Naleraq gør arbejdet for jer.

Vi skal styrke indtjeningen i fiskeriet

Jeg synes, at det er på sin plads i dag at sende en stor tak til alle fiskere i vort land. Det er jeres fortjeneste, at vores eksport af fisk og skaldyr bidrager med rigtig mange penge til landskassen. Jeg er fuld af respekt for jer og jeres hårde arbejde. Uden jeres indsats ville vi være et fattigere land, og jeg håber og tror, at fiskeriet i mange år fremover fortsat vil bidrage rigtig godt og stort til økonomien herhjemme.

Men jeg tror også, at vi kan udvikle fiskeriet og komme til at tjene endnu flere penge. Jeg glæder mig derfor til, at nærstudere Fiskerikommissionens betænkning, så vi alle har et fælles udgangspunkt i forhold til at komme i gang med arbejdet med udarbejde ny fiskerilov. En lov der gerne skal sikre et bæredygtigt fiskeri, hvor både den enkelte fisker og samfundet kommer til at tjene penge. Vi skal have en fiskerilov, der gavner – og ikke skader – landet.

Her er det vigtigt, at vi lytter til fiskerne og deres erfaringer. Jeg har enorm respekt for den viden om fiskebestande, som fiskerne har. Og det samme gør sig gældende i forhold til fiskernes viden om, hvordan der kan fiskes effektivt og bæredygtigt.

Det er dog samtidig vigtigt at gøre sig klart, at alle ikke vil blive 100 procent tilfredse med den kommende fiskerilov. Vi er nødt til at finde et fornuftigt kompromis mellem fiskernes og samfundets interesser. Derfor skal kvote- og afgiftssystem i en ny fiskerilov indrettes sådan, at både samfundet og erhvervet bliver tilgodeset. Vi skal give vores fiskere stabile vilkår. For eksempel skal der være en garanti for, at tildelte kvoter ikke pludselig bliver trukket tilbage. Hvis ikke den garanti er der, er der ingen bank, der vil låne millioner af kroner ud til finansieringen af nye, effektive fartøjer.

Jeg er også nødt til at understrege, at fiskeripolitikken skal adskilles fra social- og beskæftigelsespolitikken. Vi skal væk fra tankegangen om, at eksempelvis fiskefabrikker skal placeres steder med høj arbejdsløshed for at understøtte beskæftigelsen det pågældende sted. Fiskefabrikker skal placeres de steder, hvor det giver bedst mening i forhold til indhandling og eksport. På den måde kan vi tjene flere penge, der kan bruges på mere og bedre velfærd eller skattelettelser

Jeg ser frem til at komme i gang med dette arbejde, og håber, at Naalakkersuisut vil inddrage partierne på et tidligt tidspunkt i processen.

Alle skal bidrage

I Demokraatit har vi den holdning, at det er vigtigt for sammenhængskraften i samfundet, at vi alle bidrager, hvis vi kan. Det betyder, at hvis man er sund og rask og ikke har nået pensionsalderen, så skal man bidrage ved at arbejde eller ved at uddanne sig.

I dag er det desværre sådan, at vi har en gruppe af mennesker, der helbredsmæssigt er i stand til at arbejde eller tage en uddannelse, men som ganske enkelt ikke gider. Denne gruppe er usolidariske med alle os andre, fordi de egentlig godt kan bidrage – de gider bare ikke. Det er simpelthen for dårligt, og det er mangel på respekt over for alle os andre.

Vi er nødt til at ændre vores system, så det altid kan betale sig at arbejde eller tage en uddannelse og så det har en konsekvens for den enkelte, hvis den enkelte ikke ønsker at bidrage til fællesskabet. Hovedpointen er, at det for sunde og raske personer ikke skal være muligt at modtage offentlige ydelser uden at yde et bidrag til fællesskabet. Sagt anderledes, så skal man levere en modydelse for at få offentlig hjælp.

Modydelsen kunne være en form for aktivering, hvor man eksempelvis kunne samle affald i byen eller bygden. Det kunne være at være besøgsven for en ensom alderspensionist. Eller måske kunne man fungere som støtte i en skole eller en daginstitution.

Formålet med aktiveringen skal ligeledes være, at man lærer at stå op om morgenen, at man lærer at møde til tiden og at man lærer, at det rent faktisk er en god følelse, at man kan gøre en indsats. Dette skulle gerne betyde, at man bliver motiveret til at finde et rigtigt arbejde eller til at påbegynde et uddannelsesforløb.

Husk på, at de senest tilgængelige tal viser, at samfundet sparer mellem 130.000 og 180.000 kroner hver eneste gang en borger går fra at modtage sociale ydelser til at komme i arbejde.

I den forbindelse må jeg sige, at jeg er stolt over, at vi fra Demokraatit har været med til at indføre beskæftigelsesfradraget, der helt reelt betyder, at forskellen mellem at arbejde og være på passiv forsørgelse er øget. Det er ubetinget en god ting, og jeg mener faktisk, at vi i forbindelse med den af Naalakkersuisut bebudede skattereform skal sikre, at beskæftigelsesfradraget bliver endnu højere, så det endnu bedre kan betale sig at arbejde og dermed at bidrage til fællesskabet og til driften af vores velfærdssamfund.

Sundhedsvæsenet skal prioriteres

Demokraatit er stolte over de resultater, vi opnåede på kort tid, da nuværende Inatsisartutmedlem Anna Wangenheim havde ansvaret for sundhedsområdet. Mulighederne for kræftbehandling er blevet bedre, og vi har genindført børns muligheder for at få tandbøjlebehandling.

Derudover har vi været med til at bane vejen for etableringen af et stort livstilsprojekt for både at forebygge og behandle folk med livstilsrelaterede sygdomme (Steno Diabetes Center), hvor både forskning

og behandling forenes i nyt, kommende stort hus. På den måde kan vi knække kurven og styrke den enkelte borgers mulighed for at lære at leve med en kronisk sygdom, og leve godt og længe med sin sygdom. Det anslås, at vi i løbet af de næste 10 år vil se en stigning på omkring 10.000 borgere med livsstilsrelaterede sygdomme. Det er derfor et vigtigt projekt at have igangsat.

Og nu jeg er ved livsstil, så mener jeg, at det er værd at slå et slag for, at vi som enkeltindivider skal blive bedre til at tage et personligt ansvar for vores sundhed. Mange livsstilssygdomme kan undgås, hvis vi selv er proaktive. Helt kort sagt, så skal vi holde op med at ryge, vi skal spise sundere, vi skal drikke mindre alkohol og vi skal være mere fysisk aktive. En sådan indsats fra os hver især vil i stor stil kunne nedbringe udgifterne til Sundhedsvæsenet, og vi vil samtidig få et bedre og længere liv som enkeltindivider.

Og udgifterne skal altså nedbringes, hvor det er muligt. Der kommer nemlig flere og flere ældre i de kommende år og dermed vil der komme et større pres på sundhedsvæsenet. Derfor er det utrolig vigtigt, at vi konstant arbejder på at forbedre forholdene og forbedre behandlingerne. Som samfund skal vi være i stand til at tage os af vores syge og vores behandlingskrævende.

Demokraatit ser frem til, at Sundhedskommissionen kommer med sine anbefalinger, men vi vil allerede nu sige, at det bliver nødvendigt at uddanne mere sundhedspersonale. Det gælder både læger og sygeplejersker. Derudover er det vigtigt, at vi får skabt et mere bæredygtigt og stabilt sundhedsvæsen ved at rette fokus på rekruttering og fastholdelse af medarbejdere. Vi bruger alt for mange penge på til- og fratrædelsesrejser, hvilket betyder, at der bliver færre penge til pleje og omsorg for patienterne. Vi er derfor nødt til også at fokusere på rekruttering af personale fra andre lande end Danmark og det øvrige Norden, så vi kan sikre en højere grad af kontinuitet, der vil skabe tryghed for borgerne, aflaste de fastansatte medarbejdere og derved generere flere ressourcer til sundhedstilbud.

Vi er også nødt til at fokusere benhårdt på prioriteringerne i Sundhedsvæsenet. Alt for mange midler bliver i dag brugt på at administrere. Vi vil omprioritere, så pengene i stedet kommer ud og arbejder, hvor det kan mærkes. Vi skal have langt mere fokus på de varme hænder, der skal hjælpe os, når vi bliver ramt af en sygdom.

Et velfungerende sundhedsvæsen skal sikre, at vi alle trygt kan henvende os, og få den pleje og behandling som vi har brug for. Det kræver, at læger og sygeplejersker i højere grad skal prioritere patientkontakten, og i mindre grad skal prioritere deres administrative opgaver. Det er en svær balance, men det nytter ikke noget, at vi blot hælder flere og flere penge i Sundhedsvæsenet. Vi skal have langt mere fokus på, at pengene også bliver brugt rigtigt.

Hvis vi bruger pengene rigtigt, og hvis vi som enkeltindivider skaber os en bedre og mere sund livsstil, så kan vi få et bedre sundhedsvæsen uden, at det bliver dyrere.

Borgerne skal beholde flere af deres egne penge

Det er helt essentielt for Demokraatit, at Selvstyret og kommunerne bliver mere effektive, så der skal bruges færre penge i den offentlige sektor. Vi mener nemlig, at den helt almindelige borger afleverer for

mange af de penge, som borgeren selv har tjent til det offentlige gennem diverse skatte- og afgiftsbetalinger.

Vi tror fuldt og fast på, at den enkelte grønlander vil blive glad for at have lidt mere til sig selv hver måned. Om pengene så bliver brugt til mere take-away, til en ny smartphone, til en ferierejse, til pensionsopsparing, til velgørenhed eller til noget helt sjette er vi sådan set ligeglade med. Hele pointen er, at den enkelte selv skal bestemme, hvordan han/hun ønsker at bruge sine egne penge.

Derfor foreslår vi allerede på den igangværende samling at sænke afgifterne på en række produkter som stort set alle grønlandere bruger penge på. Dette vil sikre, at den enkelte får flere penge til sig selv.

Alle børn og unge skal have et trygt liv

Vi er nødt til også at tale om vores børn og hvordan de har det. Jeg er helt sikker på, at alle partier er enige om, at det er et gigantisk problem, at alt for mange børn bliver omsorgssvigtede af deres forældre og af det system, vi har opbygget. Nogen gange virker det som om, at der er mere fokus på at hjælpe forældrene end der er på at hjælpe børnene.

Demokraatit mener, at det er på tide, at vi sætter børnene først – altid og hele tiden. Børnene er uskyldige og de fortjener al den hjælp de kan få. Og de fortjener, at der bliver handlet med det samme. Ikke i morgen, ikke om en uge, ikke om en måned. MED DET SAMME.

Derfor har jeg da også været utrolig skuffet over Naalakkersuisuts tilgang til at hjælpe de omsorgssvigtede børn. Der var ikke grænser for alt det man ville gøre, da man var i opposition og da man førte valgkamp, men hvad er det egentlig blevet til?

Først måtte vi forstå, at det var vigtigere at bygge en ny bureaukratisk enhed op fra bunden end det var at foretage konkrete handlinger. Dernæst måtte vi læse i Finanslovsforslaget, at det er vigtigere at bruge penge på sagsbehandleruddannelser end det er at gøre noget konkret for de omsorgssvigtede børn. Jeg er dybt skuffet over den tilgang. Faktum er desværre, at det nye Naalakkersuisut ikke har gjort noget som helst nyt for de omsorgssvigtede børn. Der er ikke at nogen nye tiltag i gang overhovedet. Det er for dårligt, og rent faktisk bare endnu et omsorgssvigt – denne gang fra Naalakkersuisut.

Demokraatit er klar til at sætte ganske massivt ind på at bekæmpe omsorgssvigt af børn. Vi er klar til at indgå brede forlig. Vi er klar til at finde penge. Men det er nu en gang sådan, at det er Naalakkersuisut, der har serveretten. Og både vi og børnene venter stadig på, at der sker noget. Lad dette være en opfordring til at komme i gang. Ikke i morgen, ikke om en uge. MEN MED DET SAMME.

Når det er sagt, så er det vigtigt for mig at understrege, at vi hver især har et stort ansvar i forhold til at sikre, at alle børn har et trygt og godt liv. Der er stadig for mange, der ser gennem fingrene med omsorgssvigt på grund af en misforstået loyalitet over for et familiemedlem eller en god ven. Her skal vi huske på, at vores fokus altid bør være på at sikre, at ethvert barn har et godt børneliv. Vi har alle en pligt

til at indberette forældre, der ikke varetager deres pligt som forældre godt nok. Dette gælder i endnu højere grad for fagpersoner som lærere og pædagoger. Hvis disse har den mindste mistanke om omsorgssvigt, så skal de handle med det samme. Alt andet vil være en alvorlig tjenesteforseelse.

Uddannelse skal gøre os rigere

Vi skal styrke vores børns uddannelse, og det kræver bedre skoler og endnu bedre lærerkræfter. Når både de fysiske og de faglige rammer på vores skoler er i orden, har eleverne de bedste forudsætninger for at dygtiggøre sig og dermed uddanne sig til et arbejde, der er med til at styrke hele samfundet.

Allervigtigst skal vi have styrket vores folkeskole, så vores børn får den samme faglighed som børn i de lande, vi ønsker at sammenligne os med.

I dag er det sådan, at stort set alle jobfunktioner kræver en form for uddannelse. Derfor bliver det mere og mere vigtigt, at man har de helt grundlæggende kundskaber på plads. Kundskaber, som man bør tilegne sig i folkeskolen. Desværre er der i dag alt for mange, der forlader folkeskolen uden de fornødne kundskaber, hvilket direkte kan aflæses på den alt for store ungdomsarbejdsløshed. Det er et gigantisk problem, som vi skal have gjort noget ved.

Demokraatit mener, at der skal mere fokus på fagene matematik, grønlandsk, dansk, engelsk og samfundsfag, da disse fag er vigtigt for at komme videre i uddannelsessystemet og for at kunne få et arbejde.

Men det måske allervigtigste er, at vi får skabt en folkeskole, hvor elevernes trivsel er i fokus. Man lærer bedre, når man har det godt. En af de ting, der i den forbindelse skal mere fokus på er øget fysisk aktivitet og mere frisk luft i forbindelse med indlæringen. Skolerne er nødt til at blive mere kreative på dette område. Øget fysisk aktivitet vil være godt for både trivsel og sundhed, og vil skabe mere robuste børn og unge.

Vi kan ikke ændre alting på en gang, men vi må heller ikke lade stå til. Demokraatits Inatsisartutmedlem Nivi Olsen har på denne samling fremsat en række forslag på folkeskoleområdet, der tilsammen trækker i den rigtige retning. Det drejer sig blandt andet om ordblindetest på grønlandsk, undervisning i menneskerettigheder og mere fokus på de børn, der har brug for specialundervisning. Sådanne forslag trækker stille og roligt folkeskolen i den rigtig retning, og vi håber naturligvis på opbakning til forslagene fra Inatsisartut og Naalakkarsuisut.

Det var vores foreløbige bemærkninger til denne åbningsdebat. Jeg ser frem til at svare på spørgsmål fra salen og håber på en god og konstruktiv debat.